

TÜRKİYE'NİN TOPRAKLARI

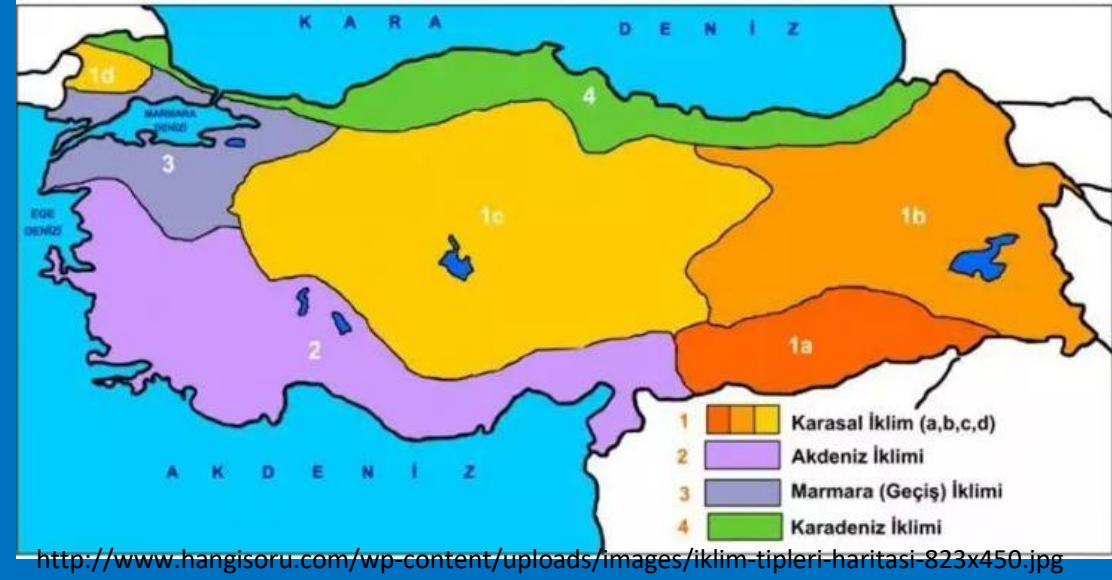
- Klimatik Faktörler
 - Ana Materyal Faktörü
 - Topografik Faktör
 - Zaman Faktörü
 - Biyotik Faktörler
-
- Yerli Topraklar
 - Taşınmış Topraklar

❖ İklimin Etkisi

İklim, toprak oluşumundaki en etkili faktörlerin başında gelir. Sıcaklık, yağış ve rüzgar gibi iklim elemanları, fiziksel ve kimyasal ayrışma dışında, bitki örtüsü tipi ve bunların yetiştirme koşullarını belirleyerek, toprak için en önemli unsurlar arasında bulunan organik madde oluşumunu kontrol eder. Yağış fazlalığı, toprakta aşırı yıkanmaya yol açarak bitki besin maddeleri ve çeşitli minerallerin alt katmanlarına taşınmasına neden olur. Bu durum, toprakların asit karakter kazanmasına ve giderek verimsizleşmesine yol açar.

Az yağışlı yerlerde ise yıkanma yeterli olmadığı için, toprakta mineral maddeler aşırı birikerek tuzlu-kireçli topraklara dönüşür.

Doğu Karadeniz kıyılarındaki yağışlar, aşırı yıkanma nedeniyle toprak asitliğini artırıp, verim düşmesine yol açarken, sıcaklığın fazla yağışın az olduğu iç, güney ve güneydoğu bölgelerde toprakta biriken mineraller nedeniyle halomorfik ve kalsimorfik topraklar meydana gelir.

<http://www.hangisoru.com/wp-content/uploads/images/iklim-tipleri-haritasi-823x450.jpg>

■ Karadeniz İkliminin toprak oluşumuna etkisi

Bol yağışlı Karadeniz ikliminde kuvvetli bir toprak yıkanması meydana gelir. Aşırı yıkanma ile topraktaki mineral ve humus gibi bitkileri besleyen maddeler taşınır.

Artan hidrojen katyonu nedeniyle, sürecin sonunda asit topraklar oluşurken, yaz aylarında da devam eden yağışlar nedeniyle kimyasal ayrışma sürdüğü için topraklaşma da devam eder. Bu durum, toprak oluşumu ve kalınlığını artırmakla birlikte, kuvvetli eğim nedeniyle toprak kalınlığı fazla değildir.

Karadeniz ikliminde, özellikle topografik açıdan uygun olan yerlerde, yüksek organik madde ayrışımına bağlı olarak koyu renkli topraklar da gözlenir.

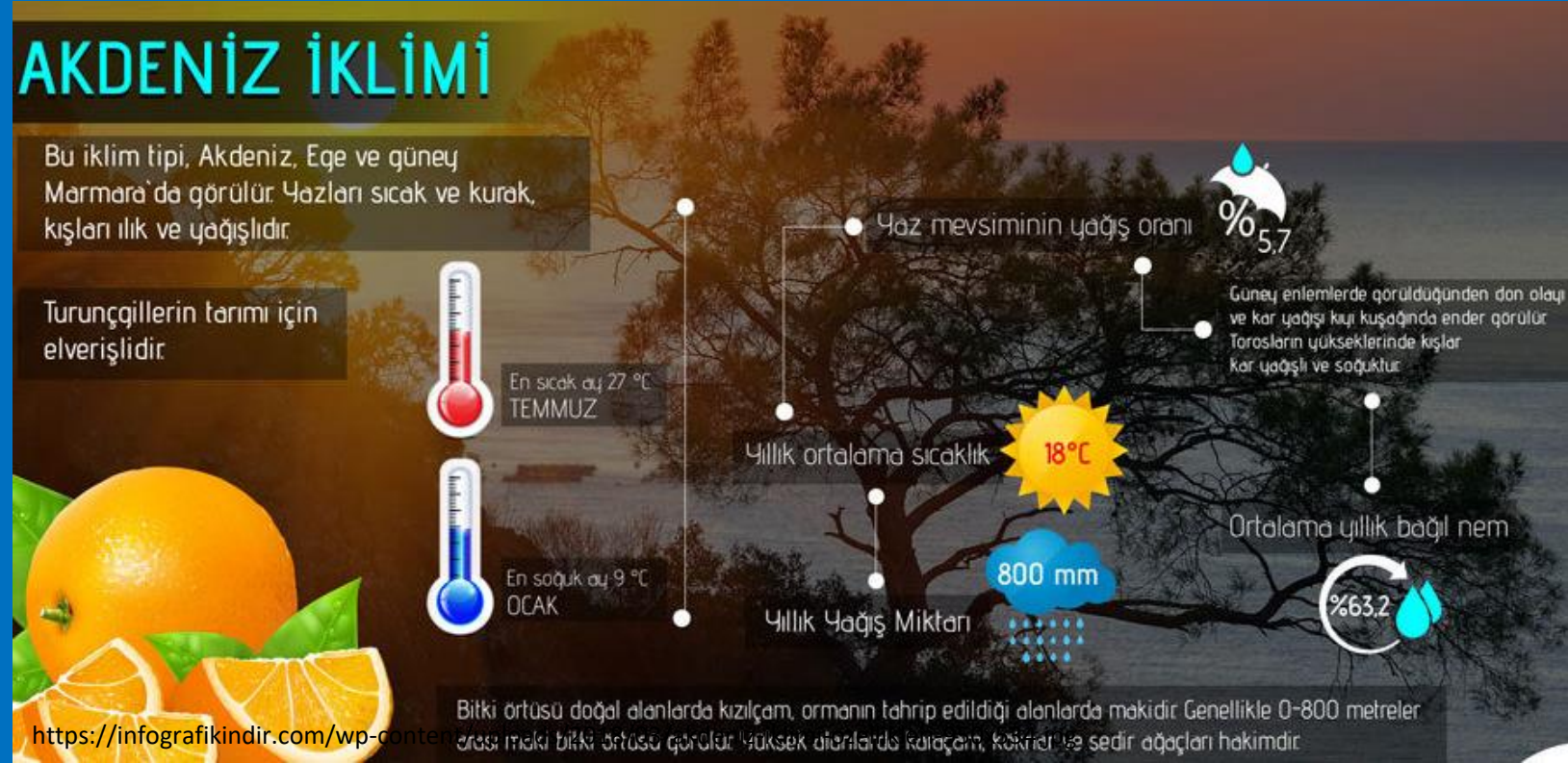

■ Akdeniz İkliminin toprak oluşumuna etkisi

Yüksek sıcaklığın ve yeterli nem toprak oksitlenmesini artırmaktadır. Özellikle demir içerikli kayaların oksitlenmesi, toprakta kırmızı renk oluşumunun temel nedenlerindedir.

Bu durum, Akdeniz Bölgesi'nde yaygın olan kalker (kireçtaşı) arazide toprağın daha çabuk kırmızımsı renk almasını sağlar. Akdeniz ikliminin etkili olduğu yerler, bu nedenle, Terra rossa oluşumu bakımından zengindir.

Akdeniz Bölgesi'nin aşırı sıcak yaz döneminde organik maddelerin ayrışması hızlıdır. Ana kayanın bol çatlaklı-boşluklu olması, oluşan toprağın bir bölümünün, tabakalar içinde, düşey yönde gelişmesine yol açar. Bu nedenle bitki örtüsü bakımından zayıf kalan yüksek eğimli yerlerdeki humus miktarı azdır.

■ Karasal İklimin

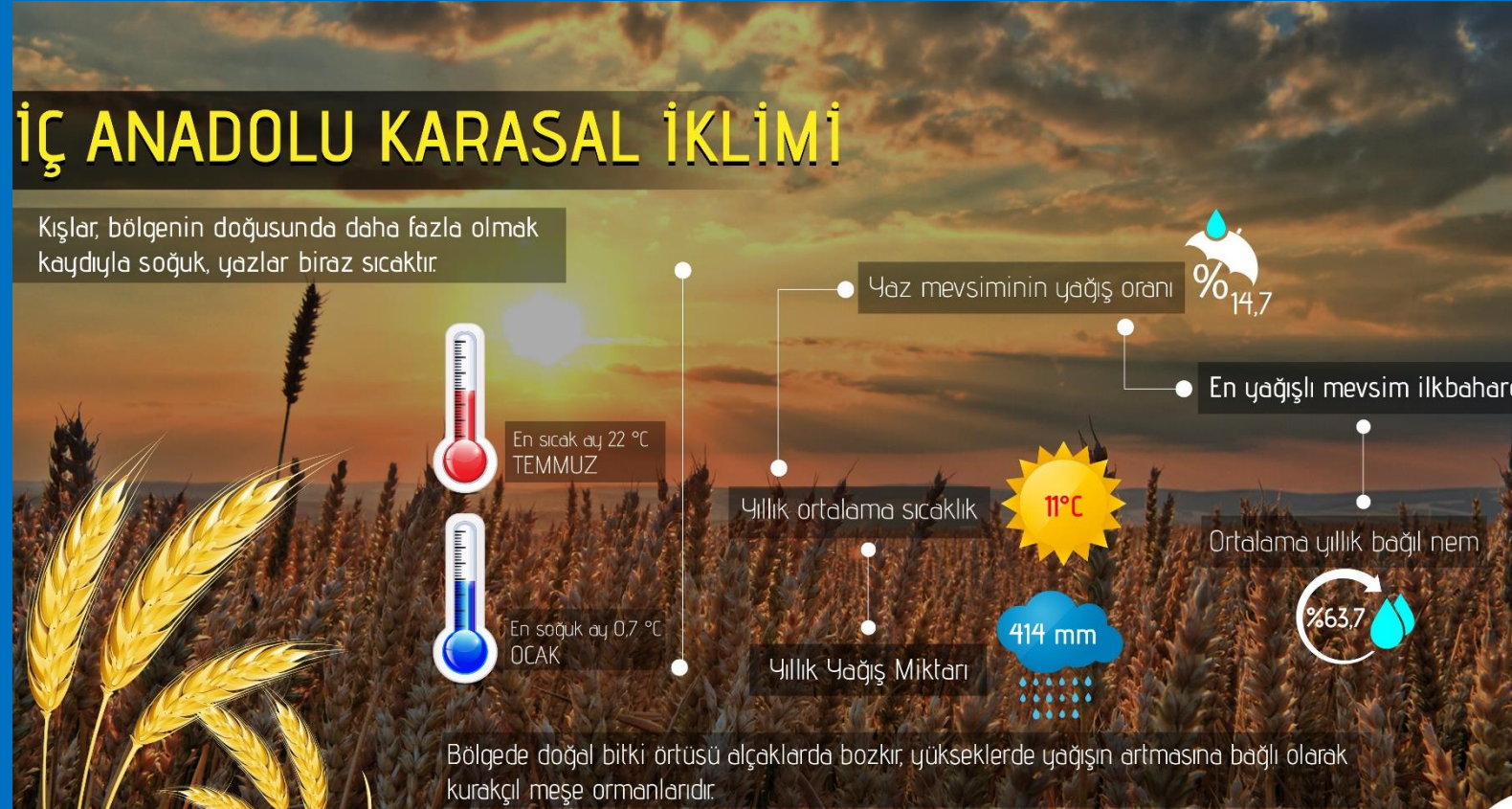
Toprak Oluşumuna Etkisi

Anadolu'nun karasal iklim koşullarının etkili olduğu iç bölgelerinde yazların genellikle kurak, kışların ise soğuk ve don olayının uzun süre etkili olması, toprak oluşumunu büyük oranda kısıtlar.

Topraklaşma daha çok, ilkbahar ve son bahar aylarında gerçekleşir. Yıllık yağış miktarının ve buna bağlı olarak yıkanma etkisinin zayıf olması nedeniyle, karbonatlı bileşikler toprakta birikir.

Yağış miktarının bölgelere göre değişmesi, yağış etkinliğinin (sıcaklık ve buharlaşma farkı) derecesinin farklı olması nedeniyle, bitki örtüsü ve buna bağlı olarak organik madde miktarı dolayısıyla toprak rengi değişir.

İç Anadolu da kahverengi ve kestane renkli topraklar, Güneydoğu Anadolu'da kırmızı topraklar, Doğu Anadolu'da ise uzun boylu çayırlar nedeniyle kara topraklar görülür.

<http://img.eba.gov.tr/265/46e/4c3/9bb/cfd/eb4/8fd/837/6a0/38a/807/4fb/aa4/456/007/26546e4c39bbcfdeb48fd8376a038a8074fbaa4456007.jpg>

❖ Ana Kayanın Etkisi

Fiziksel ve kimyasal süreçler bağı olarak ana kayanın ufalanması ve çeşitli minerallerin açığa çıkarak toprak bileşimi içinde yer alması toprağın karakteri bakımından belirleyici özelliklerden biridir.

Ana kayanın yapısı, dokusu, sertliği, masif ya da gevşek bir materyalden oluşması gibi özellikleri, toprak oluşumunu önemli ölçüde etkiler. Toprakların, kumlu, killi ya da kireçli olması ana materyalle ilgilidir.

Toprak oluşumunun başlarında ana kayanın özellikleri çok belirgin durumda olmasına karşın, zaman ilerledikçe, taşıma-biriktirme olayları ve organik madde birikimine bağı olarak, bu etki giderek azalır. Erozyonun kuvvetli olduğu dağ yamaçlarında ana kaya etkisi belirgin durumda iken, yamaçların altındaki düzlüklerde, ana kaya etkisi büyük oranda kaybolur.

Ana Materyal Faktörü

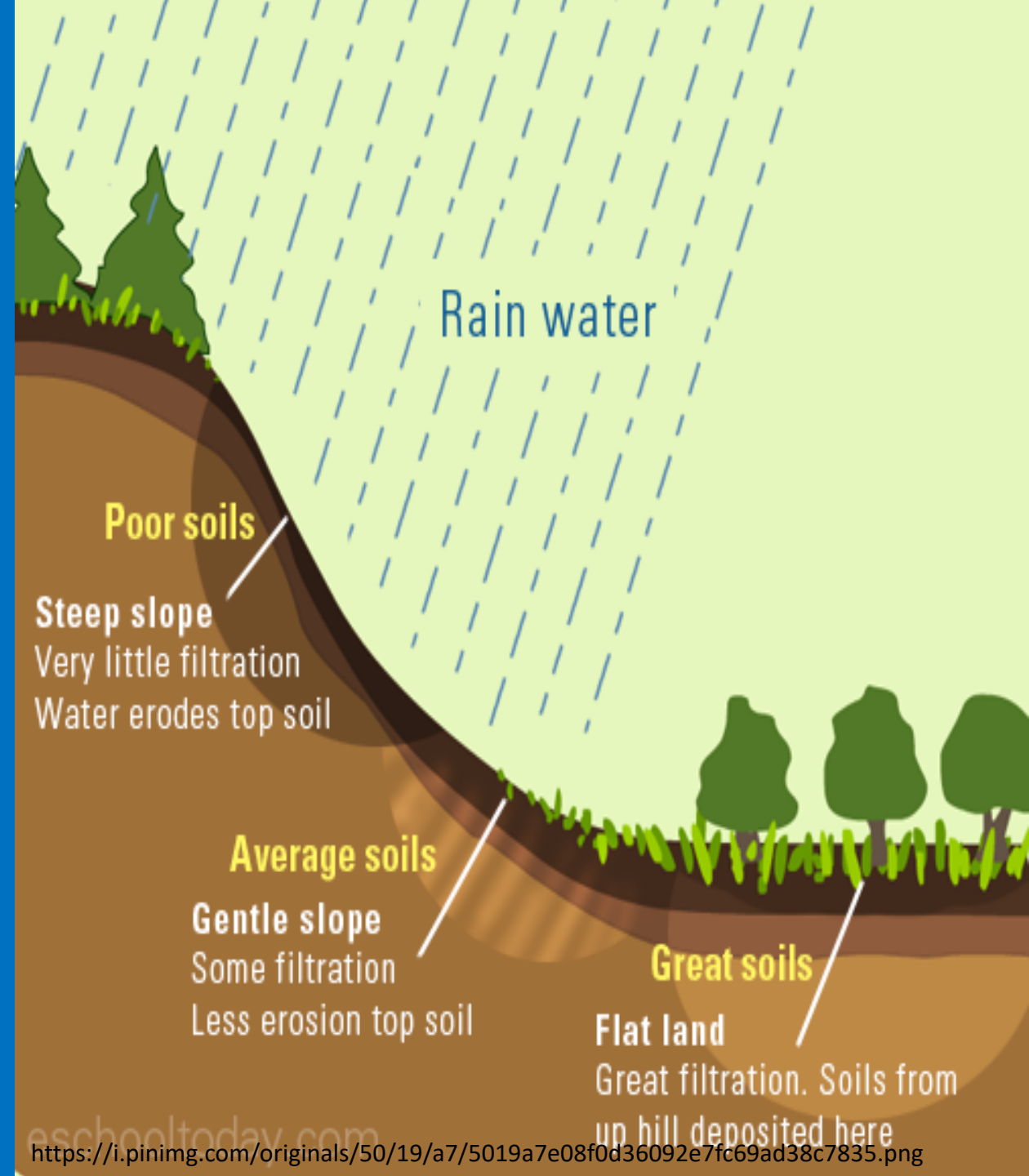

❖ Yer Şekillerinin Etkisi

Eğim, yükselti ve bakı gibi topografik özellikler, toprak oluşumu ve oluşan toprağın bulunduğu yerde tutunması bakımından önemlidir. Eğimli arazilerde sürekli bir aşınma söz konusudur. Bu alanlarda toprak ve bitki örtüsü çok sınırlıdır.

Yer şekillerine bağlı olarak, yükseltinin artması, sıcaklığın azalmasına yol açarken, bazı durumlarda da yağışın artmasını sağlar. İklim koşullarında görülen bu değişiklikler, dağların üzerinde farklı özelliklere sahip toprakların oluşmasında önemli bir etkidir.

Bu bakımdan önemli bir faktör de, bakıdır. Bulunulan yerin güneş ışınlarını ne şekilde aldığına bağlı olarak, farklı yamaçlar, sıcaklık ve nemlilik koşulları bakımından değişiklik gösterir. Bu durum neredeyse bütün topraklaşma süreçleri bakımından önemli bir fark oluşturur. Karadeniz Dağları'nın güneye ve kuzeye bakan yamaçlarındaki bitki örtüsü ve toprak dağılımı bu koşulların etkisini yansıtan iyi, bir örnektir.

Topografik Faktörler

🌐 Eğim

🌐 Yükselti

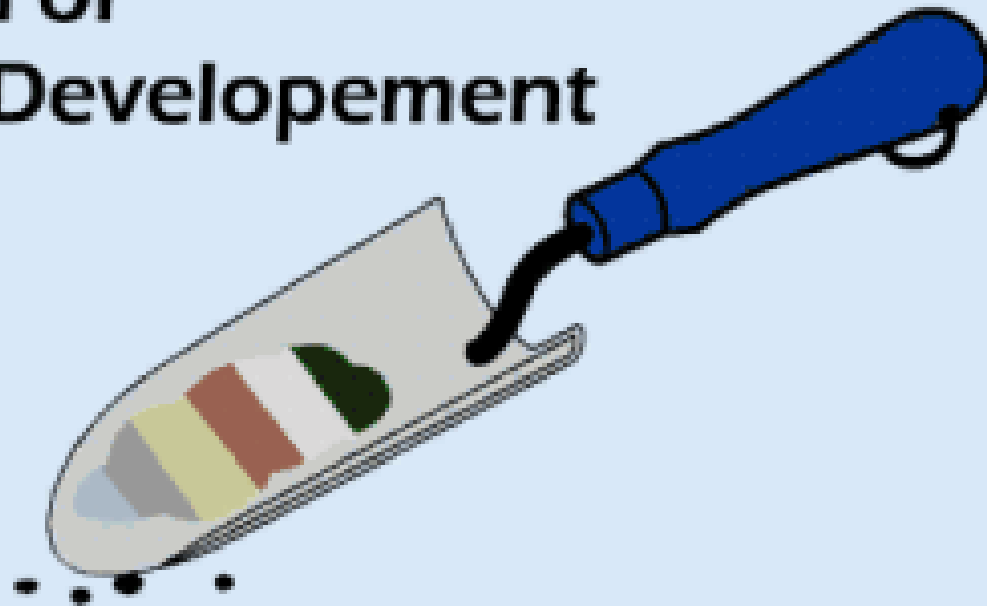
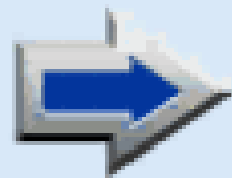
🌐 Bakı

4- Zaman Faktörü

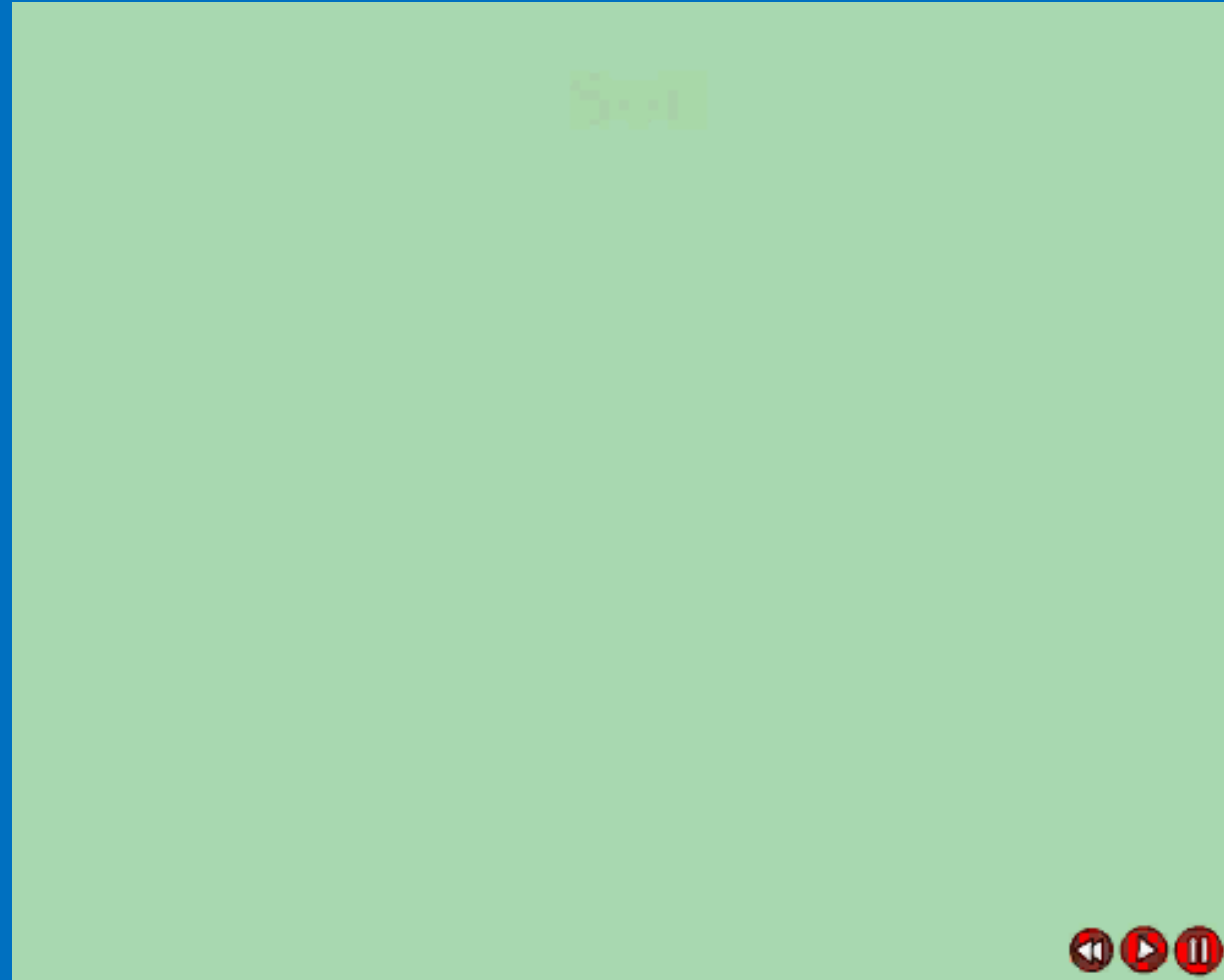
A Typical Progression of Soil Profile Development

Start The
Animation

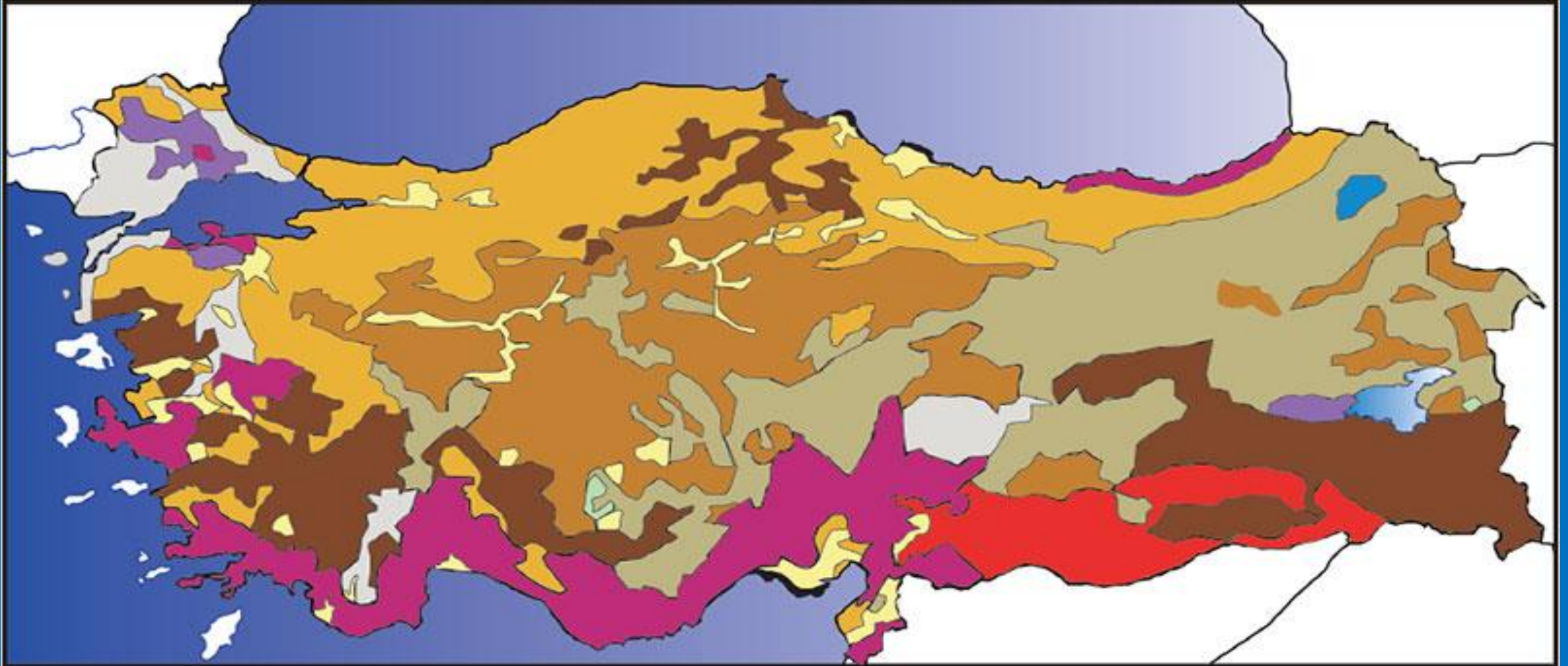

This courseware component is brought to you by NC State Soil Science
Content Is Available For Use Under Our: [Open Course Ware Licence](#)
Please Direct All Questions To: webmaster@www.soil.ncsu.edu

5- Biyotik Faktörler

Türkiye Toprakları

- Genellikle kahverengi asit orman toprakları ve podsoller
- Engebeli dağlık alanlardaki sıg ve taşlı topraklar
- Kahverengi bozkır toprakları
- Kırmızımsı Akdeniz toprakları
- Kurak sahalardaki kıvıll renkli, kireçli ve alkali topraklar
- Yumuşak kireç taşları üzerinde oluşmuş rendzinalar

- Çoğunlukla dağlık volkanik arazi üzerindeki taşlı topraklar
- Kara topraklar(çernezyomlar)
- Ağır bünyeli ve killi topraklar(vertisoller)
- Volkanik arazideki kumlu topraklar
- Alüvyal topraklar(entisoller)
- Kıyılardaki tuzlu topraklar ve kumullar